

ο θέμα

ΣΑΒΒΑΤΟ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012 ΠΑΡΑΓΟΓΗ

**Πολλοί παραγωγοί
ιδίως της εκτατικής
κτηνοτροφίας,
οι οποίοι
ενδιαφέρονται
να ενταχθούν
στο βιολογικό τρόπο
παραγωγής,
δεν γνωρίζουν
τις βασικές αρχές του**

Εμπόδια και Π

Η βιολογική γεωργία αποτελεί ένα γεωργικό σύστημα που έχει ως στόχο να προσφέρει στους καταναλωτές γεωργικά προϊόντα, απαλλαγμένα από αγροχημικά (λιπάσματα, φυτοφάρμακα, κ.λπ.) και αντιβιοτικά, προστατεύοντας ταυτόχρονα το περιβάλλον.

Νομοθετικό πλαίσιο

Το νομοθετικό πλαίσιο, η τήρηση του οποίου σε όλα τα στάδια από την παραγωγή του προϊόντος μέχρι τη διάθεσή του στον καταναλωτή, εξασφαλίζει την πιστοποίησή του ως βιολογικό, είναι οι κοινοτικοί κανονισμοί καν. (ΕΚ) αριθμ. 834/07 και καν. 889/08 όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν. Σε εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή των ως άνω κοινοτικών κανονισμών ισχύει η Κοινή Υπουργική Απόφαση αριθ. 245090/2006 (ΦΕΚ 157/Β/10.02.06) με τις υπουργικές αποφάσεις, που αφορούν τις λεπτομέρειες εφαρμογής της. Η βιολογική κτηνοτροφία που διέπεται από το προαναφερθέν νομοθετικό πλαίσιο, αφορά τα βοοειδή, τα αιγο-πρόβατα, τα πουλερικά, τα χοιρινά, τα ιπποειδή, τη μελισσοκομία, καθώς και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας και φυκιών. Τα προϊόντα θήρας απαγορεύονται να χαρακτηριστούν ως βιολογικά, ενώ στη χώρα μας δεν προβλέπεται μέχρι στιγμής η βιολογική εκτροφή κουνελιών και σαλιγκαριών.

Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης

Το καθεστώς της βιολογικής γεωργίας στηρίζεται σε ένα σύστημα ελέγχου το οποίο διασφαλίζει στον καταναλωτή ότι τα βιολογικά προϊόντα έχουν ελεγχθεί σε όλα τα στάδια, από την παραγωγή τους μέχρι τη διάθεσή τους στην αγορά. Στο εθνικό σύστημα ελέγχου για τη βιολογική παραγωγή γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, η Δ/νση Βιολογικής Γεωργίας του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ως Κεντρική Αρχή ασκεί την εποπτεία του συστήματος ελέγχου, πραγματοποιώντας εποπτικούς ελέγχους. Ο ΕΛΓΟ «ΔΗΜΗΤΡΑ» (πρώην ΟΠΕΓΕΠ-ΑΓΡΟ-CERT), ως αρμόδια αρχή επίβλεψης του συστήματος για την τήρηση της σχετικής Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας, διενεργεί τακτικούς ή/και αιφνιδιαστικούς ελέγχους στους εγκεκριμένους οργανισμούς ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων (ΟΕ&Π ΒΠ) στους ενταγμένους επιχειρηματίες, στους χώρους εμπορίας και σε κάθε σημείο λιανικής ή χονδρικής πώλησης.

Οι Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων είναι εγκεκριμένοι από το Υπ.ΑΑ&Τ ιδιωτικοί φορείς ελέγχου, που πραγματοποιούν έναν τουλάχιστον ετήσιο έλεγχο καθώς και αιφνιδιαστικούς ελέγχους και δειγματοληψίες σε όλους τους συμβεβλημένους επιχειρηματίες. Στην παρούσα φάση υπάρχουν 12 εγκεκριμένοι ΟΕ&Π ΒΠ, τα στοιχεία των οποίων βρίσκονται στην ιστοσελίδα: http://www.minagric.gr/greek/biol_kthn.html.

Για να ενταχθεί ένας επιχειρηματίας (παραγωγός, μεταποιητής κ.λπ.) στο καθεστώς των βιολογικών προϊόντων θα πρέπει να συνάψει σύμβαση με έναν από τους ως άνω Οργανισμούς Ελέγχου και Πιστοποίησης ΒΠ και να εφαρμόσει τις αρχές και τις μεθόδους της βιολογικής γεωργίας.

Κατά την έναρξη μιας κτηνοτροφικής μονάδας στο βιολογικό σύστημα παραγωγής, το πρώτο στάδιο είναι η μετατροπή των συμβατικών εκτάσεων της μονάδας (βοοκότσοι, υπαίθριοι χώροι άσκησης, εκτάσεις για παραγωγή ζωοτροφών) σε βιολογικές. Εν συνεχεία, τα κτηνοτροφικά προϊόντα της μονάδας θα χαρακτηριστούν ως βιολογικά, όταν τα ζώα έχουν εκτραφεί με βιολογικό τρόπο για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (π.χ. 6 μήνες για το αιγο-πρόβειο και το χοιρινό κρέας καθώς και για το αιγο-πρόβειο και αγελαδινό γάλα, το εβδομάδες για το κρέας από κοτόπουλα κρεατοπαραγωγής κ.λπ.).

Αρχές της βιολογικής κτηνοτροφίας

Η βιολογική κτηνοτροφία βασίζεται στις εξής αρχές:

1 Προστασία του περιβάλλοντος (σεισοφωρική διαχείριση των φυσικών πόρων, εξασφάλιση της βιοποικιλότητας).

2 Οι κτηνοτροφικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών σταβλισμού πρέπει να εξασφαλίζουν την κάλυψη των βιολογικών αλλά και των ηθολογικών αναγκών των ζώων, βοηθώντας τα έτσι να ενισχύουν τις φυσικές τους άμυνες και να αναπτύσσονται δυνατά και υγιή. Στη βιολογική κτηνοτροφία πρωταρχικό μέλημα του βιο-κτηνοτρόφου είναι η εξασφάλιση της ευζωίας των ζώων του. Για παράδειγμα, ενώ στις συμβατικές σύγχρονες εντατικές μονάδες, ο θηλυκός χοίρος περνάει όλη του τη ζωή περιορισμένος σε ένα κελί, στη βιολογική κτηνοτροφία ο θηλυκός χοίρος κινείται ελεύθερα και ομαδικά, με κάποιους περιοριστικούς όρους μόνο στο τελευταίο στάδιο της κύησης και στην περίοδο της γαλουχίας για την προστασία των χοιριδίων.

3 Η επιλογή του κατάλληλου ζωικού κεφαλαίου για εκτροφή, σύμφωνα με τις αρχές της βιολογικής κτηνοτροφίας, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την επιτυχία της βιολογικής εκτροφής. Τα ζώα που επιλέγονται πρέπει να ανήκουν σε εγχώριες (αυτόχθονες) φυλές διότι προσαρμόζονται καλύτερα στις συνθήκες της περιοχής.

4 Η πρόληψη των ασθενειών και ο περιορισμός στο ελάχιστο της χρήσης χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών - η χρήση τους για προληπτικούς λόγους απαγορεύεται. Προτεραιότητα δίνεται σε εναλλακτικές θεραπείες, όπως τα ομοιοπαθητικά προϊόντα και οι φυτοθεραπευτικές ουσίες.

■ Απαγορεύεται η χρήση προϊόντων χημικής εκχύλισης, όπως για το σογιάλευρο που προέρχεται από χημική εκχύλιση

■ Απαγορεύεται η χρήση των συνθετικών αμινοξέων καθώς και των ζωοτροφών (σόγια κ.λπ.) που προέρχονται από γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες («μεταλλαγμένες» ζωοτροφές)

■ Οι χοιρογούμμενες ζωοτροφές πρέπει να είναι βιολογικές στο σύνολό τους, ενώ κατ'εξαιρέση επιτρέπεται η χορήγηση ζωοτροφών σε μετατροπή και ζωοτροφών από αγροτεμάχια κατά το πρώτο έτος μετατροπής τους, σε περιορισμένα όμως ποσοστά.

Ειδικότερα:

» **Στα αιγο-πρόβατα και βοοειδή:**

• Τα συστήματα εκτροφής τους πρέπει να βασίζονται στη μέγιστη δυνατή χρήση της βοσκής.

• Τουλάχιστον το 60% των ζωοτροφών πρέπει να προέρχεται από την ίδια τη μονάδα και αν αυτό δεν είναι εφικτό από άλλες βιολογικές μονάδες στην ίδια περιοχή (εκτός από την περίοδο της εποχιακής μετακίνησης).

» **Στα χοιρινά και πουλερικά:**

• Μπορεί να επιτραπεί κατ'εξαιρέση η χορήγηση συμβατικών πρωτεϊνούχων ζωοτροφών με μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό σε ετήσια βάση 5% για τα έτη 2012, 2013 και 2014.

• Τουλάχιστον το 20% των ζωοτροφών πρέπει να προέρχεται από την ίδια τη μονάδα και αν αυτό δεν είναι εφικτό από άλλες βιολογικές μονάδες ή μονάδες παραγωγής ζωοτροφών στην ίδια περιοχή.

Προκειμένου να καλυφθούν πληρέστερα οι διατροφικές ανάγκες των βιολογικά εκτρεφόμενων πουλερικών και χοιρινών, πρέπει να γίνει και χρήση εναλλακτικών ζωοτροφών, όπως είναι το μιτζέλι, τα κτηνοτροφικά κουκιά, τα ρεβύθια, ο σογιόσπορος κ.λπ.

προοπτικές

Προγράμματα επιδοτήσεων:

Ένας βιολογικός κτηνοτρόφος μπορεί να ενταχθεί στα κάτωθι προγράμματα:

A/ Δράση 1.2 «Βιολογική κτηνοτροφία» του μέτρου 214 «Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013. Υπηρεσία εφαρμογής για το μέτρο αυτό, έχει ορισθεί η Δ/ση Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος, συνεισπυρούμενη σε ειδικά θέματα από την υπηρεσία μας λόγω συναρμοδιότητας. Στη δράση εντάσσονται μόνο τα αιγο-πρόβατα και τα βοοειδή (εξαιρούνται δηλαδή τα πουλερικά και τα χοιρινά).

B/ Το μέτρο 132 «Συμμετοχή γεωργών σε σύστημα για την ποιότητα τροφίμων» του ΠΑΑ 2007-2013 για στήριξη των αγροτικών εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων, το οποίο περιλαμβάνει και τα βιολογικά προϊόντα, καλύπτοντας το κόστος πιστοποίησης και ελέγχου για μια πενταετία. Στο μέτρο αυτό μπορούν να ενταχθούν και οι βιο-κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν αιγο-πρόβατα και πουλερικά.

Γ/ Το μέτρο 133 «Ενημέρωση-Πρώιμη των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων» του ΠΑΑ 2007-2013, το οποίο αποσκοπεί στη στήριξη ομάδων παραγωγών που παράγουν προϊόντα ποιότητας μεταξύ των οποίων και τα βιολογικά, με στόχο την ενημέρωση των καταναλωτών και την προώθηση των προϊόντων αυτών. Επισημαίνεται ότι μόνο οι δικαιούχοι του Μέτρου 132 έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν ως Ομάδα Παραγωγών και να λάβουν ενίσχυση από το Μέτρο 133.

Δ/ Τα μέτρα 121 «Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων» και 123 «Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων» του ΠΑΑ 2007-2013 στα οποία προβλέπονται κριτήρια βαθμολόγησης για τα βιολογικά προϊόντα. Η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής ΠΑΑ Ανταγωνιστικότητα του ΥπΑΑ&Τ έχει ορισθεί ως Φορέας Εφαρμογής των μέτρων 121, 123, 121 και 123. Περισσότερες πληροφορίες για τα ως άνω μέτρα, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων www.minagric.gr, καθώς και στην ιστοσελίδα www.agrotikiapartixi.gr.

Δίκτυο διανομής

Η διάθεση των βιολογικών προϊόντων στην αγορά, γίνεται μέσω των εξειδικευμένων καταστημάτων βιολογικών προϊόντων, τις αλυσίδες supermarket, τις υπαίθριες αγορές βιοκαλλιεργητών, και όσον αφορά τα φυτικά προϊόντα απευθείας από τις εκμεταλλεύσεις ή μέσω του ίντερνετ.

Προκλήσεις στην παραγωγή των βιολογικών προϊόντων ζωικής προέλευσης

1 Η έλλειψη ενημέρωσης των παραγωγών σχετικά με τις προδιαγραφές της βιολογικής κτηνοτροφίας. Πολλοί παραγωγοί ιδίως της εκτατικής κτηνοτροφίας, οι οποίοι ενδιαφέρονται να ενταχθούν στον βιολογικό τρόπο παραγωγής, δεν γνωρίζουν τις βασικές αρχές του, όπως η υποχρέωση χορήγησης βιολογικών ζωοτροφών, η απαγόρευση προληπτικής χορήγησης αντιβιοτικών, οι διαφορετικές απαιτήσεις σταβλισμού κ.λπ. Για την ενημέρωσή τους στα θέματα βιολογικής κτηνοτροφίας, ο ΕΛΓΟ «ΔΗΜΗΤΡΑ» (πρώην Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. -ΔΗΜΗΤΡΑ), διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα στην περιφέρεια.

2 Διαβρωτικά προβλήματα στον τομέα της μεταποίησης των βιολογικών κτηνοτροφικών προϊόντων, ιδίως του κρέατος. Συχνά αναφέρεται η δυσκολία των βιολογικών κτηνοτρόφων να διαθέσουν τα προϊόντα τους ως βιολογικά λόγω της μη ύπαρξης στην περιοχή τους εγκεκριμένων σφαγείων και μεταποιητικών μο-

νάδων ενταγμένων στο βιολογικό σύστημα παραγωγής. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι μια μεταποιητική μονάδα συμβατικών αγροτικών προϊόντων μπορεί να δραστηριοποιηθεί παράλληλα και στον τομέα των βιολογικών προϊόντων, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει επαρκής όγκος βιολογικών προϊόντων για την απόσβεση του κόστους πιστοποίησης και ένταξής της στο βιολογικό σύστημα παραγωγής και ότι τηρεί τις αντίστοιχες διατάξεις της νομοθεσίας για τα βιολογικά, όπως είναι ο τοπικός ή χρονικός διαχωρισμός των σχετικών εργασιών από τα συμβατικά προϊόντα.

3 Το αυξημένο κόστος βιολογικών ζωοτροφών: Η μη ικανοποιητική σύνδεση μεταξύ ζωικής και φυτικής παραγωγής στη χώρα μας, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές και στα νησιά, το χαμηλό ποσοστό ιδιοπαραγόμενων ζωοτροφών, σε συνδυασμό με το ξηροθερμικό κλίμα, τους πτωχούς βοσκοτόπους και τον πολυτεμαχισμό των αγροτεμαχίων, επι-

βαρύνει σημαντικά το κόστος των βιολογικών ζωοτροφών.

4 Η εξάρτηση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων από τα προγράμματα εισοδηματικών ενισχύσεων. Προκειμένου να αναπτυχθεί ο κλάδος της βιολογικής κτηνοτροφίας, θα πρέπει οι εμπλεκόμενοι στο χώρο (παραγωγοί, μεταποιητές, γεωτεχνικοί, οικονομολόγοι κ.λπ.), αξιοποιώντας βραχυπρόθεσμα τις επιδοτήσεις να προχωρήσουν στη σωστή οργάνωση και ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεών τους.

Παράλληλα, οι παραγωγοί θα μπορούσαν μέσω της δημιουργίας ομάδων, συλλόγων και συνεταιρισμών, να αυξήσουν τις δυνατότητες διάθεσης και προώθησης των προϊόντων τους στην αγορά των βιολογικών προϊόντων και να επιλύσουν προβλήματα όπως εκείνο της εύρεσης βιολογικών ζωοτροφών, σφαγείων και μεταποιητικών μονάδων ενταγμένων στο βιολογικό σύστημα παραγωγής.

Γράφει η ΕΛΕΝΑ ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ*
Γεωπόνος - Ζωοτέχνος (MSc)
Επιστήτρια του Τμήματος Βιολογικών Προϊόντων Ζωικής Προέλευσης της Δ/σης Βιολογικής Γεωργίας του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

*Η Έλενα Τζωρτζάκη, είναι πτυχιούχος του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής και Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (MSc) Master in Dairy Animal Science από το Πανεπιστήμιο του Reading. Εργάζεται στη Δ/ση Βιολογικής Γεωργίας του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (ΥπΑΑ&Τ), από την αρχή της ίδρυσης της Διεύθυνσης το 2004. Πριν το διορισμό της στο ΥπΑΑΤ, εργάστηκε σε εταιρίες του ιδιωτικού τομέα (ROCHE VITAMINS HELLAS A.E., INVE HELLAS SA) ως τεχνικός σύμβουλος σε θέματα διατροφής και διαχείρισης παραγωγικών ζώων. Είχε εργαστεί επίσης μετά το πέρας των μεταπτυχιακών σπουδών της στην Αγγλία, σε μια πρωτοπαρα βιολογική κτηνοτροφική μονάδα, αποκτώντας πρακτική εμπειρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παπαθεοδώρου, Α., Νικολάου, Ντ. και Τζωρτζάκη, Ε. (2007), Βιολογική Εκτροφή Ζώων, Εκδόσεις Αγροτύπος, Αθήνα.
2. Δημητριάδης, Σ. & Τζωρτζάκη, Α.Μ. (2010), Μάρκετινγκ: Αρχές, Στρατηγικές, Εφαρμογές, Εκδοτικός Οίκος Rosili.

Προοπτικές της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας στη χώρα μας

Παρά τις προκλήσεις που προαναφέρθηκαν και τις γενικότερες δυσκολίες στο οικονομικό περιβάλλον που αντιμετωπίζει η χώρα μας, οι προοπτικές της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι θετικές. Αφενός, υπάρχει στροφή του ενδιαφέροντος σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για προϊόντα που στηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη. Αφετέρου η διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος σε βιολογικό παρέχει μία νέα ανταγωνιστική προοπτική για τον παραγωγό, αλλά και την ελληνική γεωργία στο σύνολό της. Η γεωργία και η κτηνοτροφία στην Ελλάδα

χαρακτηρίζεται από μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεις, εν αντιθέσει με άλλες χώρες εντός και εκτός της Ε.Ε., όπου γίνεται μαζική παραγωγή από μεγάλο μεγέθους εκμεταλλεύσεις. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι τα ελληνικά γεωργικά-κτηνοτροφικά προϊόντα μόνο μέσω της διαφοροποίησής τους για παράδειγμα ως βιολογικά, θα μπορούσαν να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των συμβατικών εισαγόμενων προϊόντων, όπου πλέον το κριτήριο επιλογής τους από τους καταναλωτές δεν θα είναι αποκλειστικά η τιμή, αλλά και άλλα κριτήρια όπως η προστασία της ανθρώπινης υγείας, η προστασία του περιβάλλοντος και η ευζωία των ζώων.

